

PREDSEDNIŠKE VOLITVE V SLOVENIJI, 2012

ČASAR IGOR

(Povzetek) V času predsedniške tekme leta 2012 je Slovenija bila politično bolj razdeljena kot kadarkoli prej, ljudje so izgubili upanje v politične institucije, kar je privedlo do demonstracij in naelektrenega socialno političnega ozračja. Milan Zver, poslanec v evropskem parlamentu, Danilo Türk, sedanji predsednik republike, in Borut Pahor, bivši premier, so bili trije glavni predsedniški kandidati, ki so se odpravili po glasove volivce. Mednarodni tisk ni posvečal velike pozornosti volitvam in samim rezultatom, saj je v ospredje postavljaj demonstracije proti varčevalnim ukrepom vlade.

Ključne besede: Slovenija, Volitve, Danilo Türk, Milan Zver, Borut Pahor, Mednarodni tisk.

*

Uvod

11. 11. 2012 se je petič približno 1.7 milijona Slovencev odpravilo na volišča, ker nobeden od kandidatov ni prejel potreben večine, so o novem kandidatu odločili z drugim krogom volitev, ki se je odvil 2. 12. 2012. V Sloveniji se predsednik voli na vsakih 5 let in njegova vloga je ceremonialne narave. Že na začetku predsedniške tekme je postalo jasno, da bo to spopad treh kandidatov za predsedniški stolček. Danilo Türk,¹ trenutni predsednik, neodvisni kandidat, s podporo glavne opozicijske levosredinske stranke Pozitivna Slovenija; bivši premier, Borut Pahor,² s podporo SD; in poslanec evropskega parlamenta, Milan Zver,³ s podporo desnosredinske SDS. Preden so kandidati lahko vstopili v predsedniško tekmo, so morali pridobiti podpise vsaj treh poslancev ali 3.000 volivcev.

Predsedniška kampanja

Ko je postalo jasno, da bodo Milan Zver, Danilo Türk in Borut Pahor resni kandidati za naslednjega predsednika, so ankete, ki so merile priljubljenost kandidatov na začetku predsedniške tekme, opozarjale na znatno prednost očitnega favorita, trenutnega predsednika Danila Türka. Kljub temu pa naj ne bi prejel potrebne večine, ki je potrebna za njegovo ponovno izvolitev. Ankete so še napovedovale, da bi naj v primeru drugega kroga predsedniških volitev bivši premier Borut Pahor, postal tesen tekmeec vodilnemu kandidatu. Kasneje, po razpletu dogodkov, se bo izkazalo, da se bo Borut Pahor iz poraženca prelevil v zmagovalca, zaradi nekonvencionalne predsedniške kampanje, v kateri se je postavil na sredino, med Milana Zvera, ki ga je podpirala desnosredinska stranka, in Danila Türka, ki je imel podporo levosredinske stranke.

¹ Dr. Danilo Türk se je rodil v Mariboru 19.2.1952. Po uspešno opravljeni diplomski na Pravni fakulteti v Ljubljani, je svojo akademsko pot nadaljeval kot profesor na Pravni fakulteti v Ljubljani. Leta 1987 je sodeloval pri ustanovitvi Sveta za človeške pravice v Sloveniji in leta 1992 postal prvi veleposlanik Republike Slovenije pri OZN. Po 13 letih dela v New Yorku, se je Türk leta 2005 vrnil v Slovenijo, kjer je nadaljeval svojo akademsko pot kot učitelj na Pravni fakulteti v Ljubljani.

² Borut Pahor se je rodil 2. 11. 1963 v Postojni in odrasel v Novi Gorici, blizu meje z Italijo. Njegova diplomatska naloga, ki je pisal na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, je bila nagrajena z najvišjo akademsko nagrado za študente v Sloveniji. Aktivno se je ukvarjal s politiko, njegova politična kariera je doživela velik razcvet, ko je javno predlagal, da bi naj Komunistična partija dovolila politični pluralizem. Pahor je tudi dosegel t. i. politični trojček: predsednik državnega zbora (200-2004), predsednik vlade (2008-2012) predsednik Republike (2012 -).

³ Milan Zver se je rodil 25. 5. 1962 v Ljubljani. Leta 1987 je diplomiral na ljubljanski Fakulteti za družbene vede in nadaljeval študij na univerzi v Gradcu. Leta 1998 je prejel strokovni naziv, doktor na Univerzi v Ljubljani in začel učiti sociologijo na Univerzi v Mariboru. Milan Zver govori tekoče angleški, nemški, srbski in hrvaški jezik. Med leti 2004 in 2008 je opravljal funkcijo ministra za šolstvo in šport. Leta 2009 pa je na volitvah za evropskega poslanca bil izbran za glavnega kandidata liste SDS.

Med predsedniško tekmo so osrednji kandidati uporabljali različne strategije, da bi pridobili naklonjenost volivcev. Milan Zver, poslanec v evropskem parlamentu, je začel zelo zgodaj s svojo kampanjo, že pomladi in si tako priigral določeno prednost, ker je imel več časa za prepričevanje volivcev. Z organiziranjem konvencij v različnih delih Slovenija in s poudarjanjem pomena plakatov in njegove "blagovne znamke", je njegova kampanja imel zelo ameriški pridih. Zagovarjal je politično stabilnost, ekonomsko združevanje in čvrsto narodno zavest. Moral je pa zagovarjati nepriljubljene varčevalne ukrepe, ki jih je sprejela SDS. Zver je videl svojega največjega nasprotnika v sedanjem predsedniku države, Danilu Türku, zato so bili njegovi napadi uperjeni predvsem v Türkov domnevno razkošen življenjski stil in njegov »koncept ne«, zardi katerega je nasprotoval vsem reformam, ki jih je predlagala vlada, kot je pokojninska reforma, zlato fiskalno pravilo, itn.

Türkova predsedniška kampanja je bila drugače naravnana. Mnogi analitiki so bili prepričani, da je bila njegova strategija preveč pasivna in konvencionalna. Kar pa velja samo za prvi krog predsedniške tekme, saj v neposrednem dvoboju z Borutom Pahorjem prilagodil svojo retoriko. Turk je bolj aktivno obiskoval različne predele Slovenije in držal govore ob slavnostih; udeležil se je slovesnosti projekta Moja dežela – čudovita in gostoljubna in držal govor na 21. obletnici odhoda zadnjega vojaka Jugoslovanske narodne armade z območja Republike Slovenije.

V času njegove kampanje sta ga Pahor in Zver obtoževala, da ni povezovalen in da deluje v imenu elitne skupine. Ko je Borut Pahor razkril, da na sedanjega predsednika vplivajo strici iz ozadja, ga je prvi predsednik države, ga je Milan Kučan izzval, naj razkrinka identiteto teh posameznikov te vplivne skupine (DKO: Kučan Pahorju: Razkrij resnico o stricih iz ozadja, *Večer*,⁴ November 19, 2012).

Izpostavimo še Türkov poskus identifikacije s protesti in njihovimi idejami, ki so se začele teden dni pred drugim krogom. Samo Uhan iz FDV-ja pravi, da se predsednikov poskus identifikacije s protestniki ni izkazal koristnega. Ni jih mogel pridobiti na svojo stran, ker so protesti izražali širšo stopnjo nezaupanja. (Barbara Hočevnar: Najnižja volilna udeležba, *Delo*, December 3, 2012)

Če ne bi bilo Boruta Pahorja, bi predsedniška kampanja bila na splošno precej mirna in monotona, prepojena s predvidljivo strategijo "to ni naša napaka, temveč napaka naših tekmecev". Bivši premier je izkoristil osovraženost Türka in nespretnost Zvera, ko se je postavil na sredino, med leve in desne. Tako je lahko še nadaljnje utrdil svojo vlogo povezovalca levih in desnih, saj kot izkušeni politik lahko doseže socialnopolitičen konsenz. Vendar je bila Pahorjeva predsedniška kampanja postala nekonvencionalna, ko je začel opravljati prostovoljno delo po celi Sloveniji. Do srede oktobra je opravil več kot 200 ur prostovoljnega dela, obiskal je Mursko Soboto, kjer je delal kot smetar. V majhni vasi Turnišču je pomagal obnoviti hišo, v Železnih Dverih se je udeležil trgatve in v središču Ljutomera prodajal sladoleđ. Želel je dokazati, ne samo z besedami, temveč z dejanji, da bo njegovo vodenje države temeljilo na izkušnjah, ki jih je pridobil s tem 200-urnim prostovoljnim delom. On bi naj postal vodja, ki bo razumel težave navadnega človeka, kar je bilo njegovo glavno stališče, s katerim je pridobil volivce iz leve in desne.

Pred volitvami 11. novembra so se vsi trije kandidati udeležili številnih predsedniških debat. Rad bi izpostavil tisto, ki jo je gostila založniška hiša Večer 22. oktobra 2012. Vsi trije glavni kandidati so se strinjali, da se lahko Slovenija samostojno reši iz krize, vendar so ponudili različne rešitve in na podlagi teh rešitev bi rad predstavil njihovo politično orientacijo.

Borut Pahor je poudarjal pomen političnega konsenza med političnimi strankami, igral je na svojo najmočnejšo karto; združevanje naroda in vodenje boljšim časom naproti. Milan Zver je poudarjal pomen opozicije za reševanje ekonomske krize. Zver trdi, da bi opozicija morala biti konstruktivna in ne destruktivna politična enota, ki zavrača vse predlagane reforme, ki bi naj rešile državo iz trenutne krize. Danilo Türk je predlagal, da vlada v svojih rokah drži škarje in platno (STA: Prvo soočenje: Slovenija lahko sama reši težave, a kako? *Dnevnik*,⁵ October 22.2012, <http://www.dnevnik.si/clanek/1042558808>).

Vidimo, da je bil Milan Zver prvenstveno osredotočen na napadanje opozicije, ki podpira sedanjega predsednika države, Danila Türka. Türk, na drugi strani, je svoje napade usmeril v diskreditacijo sedanje

⁴ *Večer* je dnevni časopis za področje severovzhodne Slovenije, ki izhaja v Mariboru. Časopis se osredotoča na lokalne in regionalne novice. Prva izdaja je izšla leta 1945; štiri strani dolg napovednik osvoboditve mesta Maribor, ki je izšel v 20,000-ih izvodih. Nacionalna raziskava branosti (NRB) iz leta 2012 je pokazala, da je 4. najbolj bran časopis z dosegom 119.000.

⁵ *Dnevnik* je dnevni časopis za vse družbene razrede, starostnike in posameznike iz vseh regij, ki ga izdajajo v Ljubljani. Prvi izvod je izšel junija 1951. Nacionalna raziskava branosti (NRB) iz leta 2012 je pokazala, da je Dnevnik 3. najbolj bran časopis z dosegom 139.000.

vlade, ki jo vodi Janez Janša, vodja stranke, ki je podprla Milana Zvera. Sedanji predsednik je želel krivdo za trenutno ekonomsko stanje prenesti na SDS, ob tem pa pozabil na svojo vlogo pri sodelovanju z vlado za blaginjo Slovenije in Slovencev. Prav tukaj je Pahor, po besedah številnih analitikov, naredil najboljšo potezo, ko se je postavil na sredino. Tako je lahko zbral glasove iz obeh strani. Vanessa Čokl je napisala "Ne kandidira proti Danilu Türku, niti ni proti Milanu Zveru" (Vanessa Čokl: Predsednik kot dežni plašč, *Večer*, November 23, 2012)

Tako rezultati drugega kroga volitev niso presenetljivi. 32,56% glasov za Danila Türka in 67,44% glasov za Boruta Pahorja, z rekordno nizko volilno udeležbo, ki je znašala 41,95%. Kljub temu, da je bila volilna udeležba precej nižja, kot v prvem krogu (48,41%), bi morali izpostaviti, da je bilo število neveljavnih glasovnih 14,546, kar predstavlja približno 2% vseh oddanih glasovnic. Rekordno nizka volilna udeležba in visoko število neveljavnih glasovnic nakazujeta na splošno nezaupanje v politične institucije in politiko. Zakaj je to pomembno? Vesna Vuk Godina, priznana antropologinja je v intervjuju za revijo 7DNI povedala; »Še pred kratkim je bil politično mrtev človek, zdaj pa je vstal od mrtvih, ker je uporabil edini način, ki ga ljudje "kupijo", in to je način: "Jaz sem vaš človek, jaz vas poslušam, povejte, kaj moram narediti". Ob tem še dodaja, da je za Slovence tipično, da volijo kandidata, ki jim ponudi največ ugodja. (Gloria Lorenci: Policijska ura in vojska na ulicah? 7DNI,⁶ December 5, 2012, <http://www.7dni.com/clanek2012120505858505>).

Izjave novega predsednika po izvolitvi nam ponudilo dober vpogled v to »udobje«, ki so ga ljudje »kupili«. *Slovenia Times* citira izvoljenega predsednika: »Potrebujemo zaupanje, medsebojno spoštovanje, toleranco, pripravljeno, da poslušamo«, in podarjajo, da je med svojim govorom še poudaril pomen enotnosti in medstrankarskega povezovanja ter potrebo po ponovnem zaupanju v politične institucije (STA: Sloveni Elects New President, *Slovenia Times*,⁷ December 3, 2012, <http://www.sloveniatimes.com/slovenia-elects-new-president>). To retoriko bi lahko označili, kot "obljubi vse, vendar ne daj ničesar". To kar želimo prikazati, je nazorno predstavila Renata Salecl, filozofinja in sociologinja, ki piše za časopis *Delo* in pravi: »Zmagal je kandidat za vse čase in politične usmeritve. To, da v Pahorjevem govoru ni vsebine, je priložnost, da vsak v njem lahko vidi to, kar hoče«. (Renata Salecl: Odzivi, *Delo*,⁸ December 3, 2012).

Časopis *Večer* nam ponudi nekaj odzivov vodilnih političnih akterjev o izvolitvi Boruta Pahorja za novega predsednika. Janez Janša mu je čestital in v mirnem tonu izrazil, da je Pahor predstavil nekatere stvari, ki niso bile najbolj priljubljene, vendar pomembne, in kljub temu prejel potrebno podporo. (Jst: Janša čestita in poziva k odpravi blokad, *Večer*, December 3, 2012).

Milan Kučan, prvi predsednik Republike Slovenije, je rekel: »Predsednik mora imeti odprte oči in ušesa, mora razumeti, da je politika kolektivno delo. Ne more en organ delati mimo drugih brez komunikacije, dialoga«. (Sid: Ne gre brez ljudi, *Večer*, December 3, 2012).

Gregor Virant je bil prepričan, da bo Pahor umiril napeto politično ozračje, ko je dejal: »Nima čarobne palice, ima pa moralno in formalno avtoriteto, s katero lahko posede vse politične akterje za isto mizo« (Jaj: Zmaga sredincev, *Večer*, December 3, 2012).

Mednarodni tisk

The Economist poskuša predstaviti razloge za poraz sedanjega predsednika Danila Türka, ko je imel znatno prednost na začetku predsedniške tekme. Za poraz so okrivili predvsem vladne reforme, trenutno ekonomsko-politično stanje, ki je znatno prispevalo k njegovemu padcu. Po drugi strani pa članek poudarja, da je Pahor osvojil predsedniško tekmo, ker je posladkal svoje sporočilo in ga tako spremenil v bolj primerno za Slovence, ki so želeli nacionalno enotnost. Ob tem pa še poudarjajo, da je sedaj Pahor na potezi, da uresniči obljube. (J.H, a vote for austerity policy, *The Economist*, 3.12. 2012, <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/12/slovenia>)

Washington Post poudarja, da bo predsednik, kljub predsednikovi ceremonialni vlogi, imel pomembno vlogo v teh težkih časih, v katerih se je Slovenija znašla. Predstavili so še vse izzive, s katerimi se bo morala Slovenija spopasti, vključno s pokojninsko reformo in bankami, ki jih bremenijo slaba posojila. Ob tem so še

⁶ 7DNI je tednik, ki ga izdaja založniška hiša *Večer*. Januarja 1972 je postal samostojna publikacija. Usmerja se na družbeno skladen odnos do življenja, družbeno pomembne teme in pogosto ponudi intervjuje z znanimi osebnostmi.

⁷ *Slovenia Times* je od leta 2003 osrednji časopis v angleškem jeziku. Zaradi mesečne izdaje 10.000 izvodov *Slovenia Times* doseže približno 50.000 ljudi. Ponudi kritično, poglobljeno analizo družbene in ekonomske podobe Slovenije

⁸ *Delo* je osrednji in najbolj kredibilen dnevni časopis, ki se izdaja v Ljubljani. Poudarja in komentira družbenopolitično in ekonomsko dogajanje. Nacionalna raziskava branosti (NBR) iz leta 2012 je pokazala, da je *Delo* 2 najbolj brani časopis v Sloveniji z dosegom 148.000.

nakazali, da so trenutne reforme obstale, zaradi politične polarizacije. (Associated press, Exit poll: Ex-PM Borut Pahor wins Slovenia presidential election with 67.3 percent of vote, *Washington Post*, 2.12.2012 http://articles.washingtonpost.com/2012-12-02/world/35585644_1_borut-pahor-slovenian-state-reforms)

BBC News je napisal kratek članke, kjer so predstavili rezultate volitev, vendar so se v večji meri posvetili demonstracijam (Slovenian ex-PM Borut Pahor wins presidency, *BBC News*, 3.12.2012. <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-20571215>)

Hrvaški časopis *Jutarnji List* citira izvoljenega predsednika; »Moral bomo premagati krizo in Slovenska zvezda bo ponovno zasijala na nebu«. V luči trenutnih demonstracij, bi naj predsednikova prva naloga bila, da umiri državljane in vnese občutek pravičnosti, ki je manjkal v preteklih letih. Prav tako so izrazili upanje v tesno sodelovanje držav, kar bi koristilo Sloveniji in Hrvaški. (Hina, Pahor bi trebao najprije poskušati smiriti situaciju u državi in razočaranim ljudima pokazati put prema pravdi,⁹ *Jutarnji List*,¹⁰ 3.12.2012. <http://www.jutarnji.hr/pahor-ponudio-viziju-slovenije-koja-moze-rijesiti-probleme-krize/1070137/>)

Zaključek

Po zanimivi in dinamično predsedniški debati je novi predsednik Republike Slovenije, Borut Pahor, pripravljen, da izpolni obljube, ki jih je dal v času kampanje. Sedaj je na vrsti, da dokaže v vsem kritikom, ki so trdili, da so njegove besede brez vsebine, da so se motile. Naloga, s katero se sooča, je zahtevna, saj je Slovenija doživela najnižjo volilno udeležbo in demonstracije. Moral bo začeti zmanjševati politične razlike, vrniti zaupanje v politične institucije in politiko, saj je bil to razlog, zaradi katerega so ga izvolili. Sedaj je na potezi Borut Pahor, četrti predsednik Republike Slovenije.

*

www.southeast-europe.org
dke@southeast-europe.org

© DKE 2012

Attention! Dear Researcher! If you are to refer on this essay, or about to quote part of it, please be as kind as to send an email with a request to the Editor in Chief to the following email address: dke@southeast-europe.org

Please refer to this essay as the following:

Igor Časar: Predsedniške volitve v Sloveniji, 2012. *Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol. 3. No. 4.(Zima 2012) 4 p.

Your cooperation is highly appreciated. *The Editor in Chief*

⁹ Pahor bi moral prvič poskušati umiriti stanje v državi in razočaranim ljudem pokazati pot do pravičnosti.

¹⁰ *Jutarnji List*, hrvaški dnevni časopis, ki je bil prvič objavljen leta 1998. Časopis je del Europapress Holdinga z naklado 115.000 kopij in se smatra za bolj levičarskega in liberalnega.